

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.21.805/2018/11. szám

A tanács tagjai: . Döme Attila a tanács elnöke

. Zumbók Péter előadó bíró

. Farkas Antónia bíró

A felperesek: I. rendű

II. rendű

III. rendű

A felperesek képviselője:

Noll Ügyvédi Iroda

(ügyintéző: dr. Noll Bálint ügyvéd)

Az alperesek: I. rendű

II. rendű

Az alperesek képviselői:

jogtanácsos I. rendűért

ácsos II. rendűért

Az I. rendű alperes beavatkozója:

beavatkozó

Az I. rendű alperes beavatkozójának képviselője:

. Lóczi Gabriella ügyvéd

A per tárgya: kártérítés megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

II. rendű alperes

A csatlakozó felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

felperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

ővárosi Törvényszék 41.Pf.630.815/2018/6.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Pesti Központi Kerületi Bíróság 14.P.91.998/2014/83.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel és csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését - az első- és másodfokú perköltség, valamint a kereseti és fellebbezési illeték viselésére is kiterjedően - hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését megváltoztatja, és kötelezi az alpereseket, hogy 15 nap alatt egyetemlegesen fizessenek meg az I. rendű felperesnek 2.715.850 (kétmillió-hétszáztizenötezer-nyolcszázötven) forintot és annak 2012. szeptember 19-től a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát, a II. rendű felperesnek 2.000.000 (kétmillió) forintot és annak 2012. szeptember 19-től a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát, a III. rendű felperesnek 2.000.000 (kétmillió) forintot és annak 2012. szeptember 19-től a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű

késedelmi kamatát.

Kötelezi az alpereseket, hogy 15 nap alatt együttesen fizessenek meg az I. rendű felperesnek 190.000 (százkilencvenezer) forint, a II. rendű felperesnek 50.000 (ötvenezer) forint, a III. rendű felperesnek 160.000 (százhatvanezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget, valamint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi az I. rendű felperest, hogy fizessen meg a Magyar Államnak - az illetékes állami adóhatóság felhívására - 277.500 (kétszázhetvenhétezer-ötszáz) együttes kereseti és fellebbezési részilletéket.

Kötelezi a III. rendű felperest, hogy fizessen meg a Magyar Államnak - az illetékes állami adóhatóság felhívására - 142.800 (száznegyvenkétezer-nyolcszáz) együttes kereseti és fellebbezési részilletéket.

Kötelezi az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg a Magyar Államnak - az illetékes állami adóhatóság felhívására - 1.663.300 (egymillió-hatszázhatvanháromezer-háromszáz) forint együttes kereseti és fellebbezési részilletéket, valamint felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati eljárási illetéket.

A további 228.800 (kétszázhuszonnyolcezer-nyolcszáz) forint kereseti és fellebbezési részilletéket, valamint 82.000 (nyolcvankétezer) forint állam által előlegezett költséget az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. rendű felperes házastársa és a II-III. rendű felperesek édesapja 2012. szeptember 19-én a pályaudvaron felszállt az ott álló 922. számú gyorsvonat második kocsijába, és miközben a csomagokat segített felrakni, a szerelvény elindult. Ekkor a kocsiját - amelynek reteszelve nem működött - kinyitotta, és a vonatról leugrott. Ennek során a vonat alá esett, és a helyszínen életét vesztette.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [2] A felperesek módosított keresetükben az I. rendű felperes javára 4.000.000 forint, a II. rendű felperes javára 4.000.000 forint, a III. rendű felperes javára 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és késedelmi kamatai, valamint az I. rendű felperes javára 719.500 forint vagyoni kártérítés és késedelmi kamatai megfizetésére elsődlegesen az alpereseket egyetemlegesen, másodlagosan az I.

rendű alperest, harmadlagosan a II. rendű alperest kérték kötelezni. Keresetük jogalapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 344. §-át és 345. § (1) bekezdését jelölték meg.

- [3] Az alperesek érdemi ellenkérelmeikben a kereset elutasítását kérték.

Az első- és másodfokú ítélet

- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletével a II. rendű alperest az I. rendű felperes javára 4.719.500 forint és késedelmi kamatai, a II. rendű felperes javára 1.000.000 forint és késedelmi kamatai, a III. rendű felperes javára 3.000.000 forint és késedelmi kamatai megfizetésére kötelezte, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [5] Mindenekelőtt rögzítette, hogy a baleset a Ptk. 345. § (1) bekezdése szerinti fokozott veszéllyel járó tevékenységgel összefüggésben következett be, ugyanis a vasút teljes működése veszélyes üzemnek minősül.
- [6] Megállapította, hogy üzembentartónak a nemzeti vasúti járműnyilvántartásban üzembentartóként és karbantartásért felelős szervezetként feltüntetett II. rendű alperes minősült, aki az érdemi védekezésében nem tette vitássá, hogy az érintett kocsi a tulajdonában és üzemeltetésében állt. Álláspontja szerint ehhez képest önmagában az a körülmény, hogy a szerelvény jegyvizsgálója és kocsi vizsgálója az I. rendű alperes alkalmazottja volt, az I. rendű alperes felelősségét nem alapozta meg, és nem tette lehetővé az alpereseknek a keresetben elsődlegesen kért egyetemleges marasztalását. Arra is utalt, hogy a pernek ugyan nem képezte tárgyát az I. rendű alperes alkalmazottjai esetleges szabályszegésének vagy mulasztásának vizsgálata, de ezt a mozdonyvezető és a jegyvizsgáló tanúvallomásai, az okiratok és a közlekedésbiztonsági szakértő szakvéleménye alapján sem lehetett ítéleti bizonyossággal megállapítani.
- [7] Az elsőfokú bíróság a Ptk. 345. § (1) bekezdésére hivatkozással kifejtette, hogy a II. rendű alperes valamely elháríthatatlan külső ok bizonyításával mentesülhetett volna a felelősség alól. Álláspontja szerint azonban e mentesülési okok egyike sem állt fenn: a felperesek hozzátartozójának tevékenysége a fokozott veszéllyel járó tevékenység körébe esett, és a kár oka elhárítható volt. Kiemelte, hogy a bírói gyakorlat szerint a fokozott veszéllyel járó tevékenység nemcsak magának a vasútnak az üzemeltetésével együtt járó tevékenységet foglalja magába, hanem mindazokat a helyzeteket is, amelyekben a vasút a közlekedésben részt vesz, beleértve az utasok le- és felszállását. Ebből a szempontból pedig nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy a

felperesek hozzátartozója az utazás szándékával, vagy csak a csomag felsegítése miatt szállt fel a vonatra, továbbá rendelkezett-e menetjeggyel.

- [8] A perben kirendelt szakértő szakvéleménye alapján megállapította, hogy üzemszerű működés esetén 5 km/óra sebesség felett a szerelvény ajtajai menet közben már nem nyithatóak, a menetíró regisztrátum adatai szerint pedig az volt valószínűsíthető, hogy az ajtók nyitása olyan sebességnél történt, ahol azt üzemszerű működés esetén már nem lehetett volna megtenni. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a kár oka elhárítható volt, mivel a hibát a feljáró ajtó elektromos reteszelő szerkezete okozta, és a reteszelés megfelelő működése az ajtó menet közbeni kinyitását megakadályozta volna.
- [9] Az alperesek által hivatkozott károsult közrehatást vizsgálva, a Ptk. 345. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel kiemelte, hogy a károsult közrehatása akkor minősül elháríthatatlannak, ha azzal előre nem kell számolni, vagy előreláthatatlan és objektíve lehetetlen ellene védekezni. Ezzel szemben rögzítette, hogy az objektíve lehetetlen védekezés a szerelvény ajtajának üzemképtelensége miatt nem állt fenn, megfelelő karbantartás, vagy ellenőrzés esetén a kár elhárítható lett volna. Rámutatott továbbá arra, hogy a felperesek nem tekinthetők a kár bekövetkezésében közreható károsultaknak, ezért a hozzátartozójuk halálával összefüggésben őket ért vagyoni és nem vagyoni károk megtérítése iránti igény tekintetében kármegosztásnak nem lehetett helye.
- [10] Az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes vagyoni kártérítési igényét teljes egészében megalapozottnak találta, annak összegét a temetési költségről kiállított okirat alapján határozta meg. A mindhárom felperes által érvényesített nem vagyoni kártérítési igény tekintetében figyelemmel volt a tanúvallomásokra, továbbá az igazságügyi elmeorvos és pszichológus szakértők szakvéleményeire. E körben értékelte, hogy az I. rendű felperesnél a káreseménnyel összefüggésben súlyos szorongásos zavar alakult ki, össz-szervezeti egészségkárosodása 20%-os mértékű; a III. rendű felperesnél szintén poszttraumás stresszzavar állt fenn, és az össz-szervezeti egészségkárosodásának mértéke 15%. A 2012-ben született II. rendű felperes ugyanakkor életkora miatt szakértői vizsgálatra nem volt alkalmas, az ő esetében a szakértő kizárólag az I. rendű felperes által elmondottakra alapította a megállapításait. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság a nem vagyoni kártérítés összegét az I. rendű felperes esetében 4.000.000 forintban, a II. rendű felperes esetében 1.000.000 forintban, a III. rendű felperes esetében 3.000.000 forintban határozta meg.
- [11] A II. rendű felperes és a II. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének

fellebbezett - a keresetnek részben helyt adó és a keresetet a II. rendű felperes nem vagyoni kártérítési igénye tekintetében részben elutasító - rendelkezését részben megváltoztatva az I. rendű felperes javára megállapított marasztalási összeget 1.715.850 forintra, a III. rendű felperes javára megállapított marasztalási összeget 1.000.000 forintra leszállította, a II. rendű felperes javára megállapított marasztalási összeg tekintetében pedig az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

- [12] Elsődlegesen a II. rendű alperes másodfokú eljárásban előterjesztett elévülési kifogásának megalapozottságát vizsgálta. Ennek során figyelembe vette, hogy az I. rendű alperes első alkalommal a 2016. november 22-én tartott tárgyaláson vitatta az üzembentartói minőségét, majd 2017. január 5-én csatolta azt a kérelmére a Nemzeti Közlekedési Hatóság részéről kiállított igazolást, amely szerint az üzembentartó a II. rendű alperes volt. Mivel pedig a felperesek által erre tekintettel perbe vont II. rendű alperes a keresetkiterjesztést tartalmazó beadványt 2017. január 16-án átvette, ezért a másodfokú bíróság álláspontja szerint az elévülés az utóbbi időpontig a Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján nyugodott, és a Ptk. 345. § (4) bekezdésében meghatározott hároméves elévülési határidő a Nemzeti Közlekedési Hatóságnak a II. rendű alperes üzembentartási minőségéről szóló közlésekor kezdődött, a követelés tehát nem évült el.
- [13] A másodfokú bíróság kifejtette, hogy a II. rendű alperesnek az alperesek egyetemleges kártérítési felelősségének megállapítása iránti fellebbezési kérelme nem volt elbírálható. Ezt azzal indokolta, hogy a jogvita nem az alperesek között áll fenn, és a kártérítési felelősségük megosztása kérdésében az elsőfokú bíróság nem foglalt állást. Ezzel szemben az I. rendű alperes marasztalására is irányuló fellebbezési kérelem alapján vizsgálhatónak tartotta az alpereseknek a kár bekövetkezésében való szerepét, de a Ptk. 344. § (3) bekezdésére figyelemmel utalt arra, hogy az alpereseknek a szerelvény működtetésével kapcsolatos kötelezettségeinek feltárása, és e kötelezettségek konkrét esetben történt teljesítésének bizonyítása rendkívül összetett kérdés. Ezzel összefüggésben jelentőséget tulajdonított annak, hogy a balesetben részes kocsit és a mozdonyt a II. rendű alperes üzemeltette, a mozdonyvezető az ő alkalmazottja volt, míg a vezető jegyvizsgáló az I. rendű alperes alkalmazásában állt, és a vasúti pályát is az I. rendű alperes üzemeltette. Rögzítette, hogy mindkét alperes esetében a Ptk. 345. § (1) bekezdése szerinti felelősség kerülhet szóba, a vasút üzemeltetőjének ugyanis a közvetlenül a vasút működtetésével kapcsolatos tevékenysége tekintetében a területén tartózkodó minden személlyel szemben fennáll az objektív, veszélyes üzemi felelőssége. Mindazonáltal az alperesek egymás közötti felelősségét és felróhatóságának arányát a felperesek fellebbezése alapján sem tartotta vizsgálhatónak, mivel álláspontja

szerint e kérdések elbírálása a per kereteit meghaladta volna.

- [14] A másodfokú bíróság a II. rendű alperesnek a felperesekre terhesebb 10-90%-os kármegosztás alkalmazása iránti fellebbezési kérelmét részben megalapozottnak találta. Ezzel kapcsolatban értékelte, hogy a felperesek hozzátartozója számára az állomáson - általa is tudottan - csak rövid ideig tartózkodó vonat elindulása nem jelenthetett olyan hátrányt, ami miatt arról az életét és a testi egészségét veszélyeztetve menet közben, a csukott ajtók ellenére le kellett szállnia. A másodfokú bíróság ezt kirívóan veszélyes magatartásnak minősítette, és a II. rendű alperes terhére megállapítható mulasztás súlyát is figyelembe véve a felperesekre terhesebb 30-70%-os kármegosztás alkalmazását tartotta indokoltnak. Emiatt az I. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegét 1.500.000 forintra, a vagyoni kártérítés összegét 215.850 forintra, míg a III. rendű felperesnek fizetendő nem vagyoni kártérítés összegét 1.000.000 forintra leszállította.

A felülvizsgálati kérelem, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem

- [15] A jogerős ítélet ellen a II. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon helyezését és a kereset teljes elutasítását, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon helyezése és az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása mellett az alperesek egyetemleges felelősségének megállapítását, harmadlagosan a felperesekre terhesebb 10-90%-os kármegosztás alkalmazását, és a terhére megállapított marasztalási összeg ennek megfelelő módosítását kérte. Megsértett jogszabályhelyként a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 3. § (2) bekezdését, 163. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését és 213. § (1) bekezdését, a Ptk. 326. § (1) és (2) bekezdését, 344. §-át, 345. § (1), (2) és (4) bekezdését, 346. § (1) és (3) bekezdését, valamint 355. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [16] Az elsődleges kérelmét arra alapította, hogy a felpereseknek a Ptk. 345. §-a alapján vele szemben érvényesített kártérítési követelése a hároméves elévülési határidő elteltére tekintettel elévült, és az elévülést a bíróság hivatalból köteles figyelembe venni. Ebből a szempontból érdektelennek minősítette, hogy a felperesek a vasúti szerelvény üzemeltetőjének személyével nem voltak tisztában, bár álláspontja szerint ez a Közlekedésbiztonsági Szervezet jelentéséből is megállapítható volt, amely már a perindítás előtt a felperesek rendelkezésére állt.
- [17] A másodlagos kérelmét azzal indokolta, hogy önmagában az üzemeltetői minősége automatikusan nem eredményezi az I. rendű alperessel szemben előterjesztett kereset megalapozatlanságát.

Hivatkozása szerint mivel mindkét alperes vasúti személyszállítást végez, és fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, ezért jogviszonyukra a Ptk. 346. §-a irányadó, amelynek (3) bekezdése alapján tisztázni kellett volna, hogy az ún. kismegszakító rendellenessége melyiküknél merült fel, és azt kinek kellett volna észlelnie. E körben tartotta értékelendőnek, hogy a kérdéses kocsiajtó nála kifogástalanul működött, és ehhez képest az I. rendű alperes alkalmazásában állt vezető jegyvizsgáló feladata volt a le- és felszállás figyelemmel kísérése, az ajtók központi zárása és annak ellenőrzése.

- [18] A megjelölt eljárásjogi jogszabályhelyek sérelmét arra hivatkozással állította, hogy a bíróságok egyrészt a kereseten túlterjeszkedtek, másrészt a vele szemben érvényesített követelés megalapozottságát nem indokolták és „bizonyították”, harmadrészt az egyetemlegesség kérdésében nem foglaltak állást. Érvelése szerint a kereset nem tartalmazta, hogy a felperesek milyen magatartásokkal okozati összefüggésben kéri a marasztalását, az alperesek közötti felelősség kérdésének vizsgálata pedig a kereset tartalmára tekintettel sem lett volna mellőzhető.
- [19] A II. rendű alperes a harmadlagos felülvizsgálati kérelmének indokaként azt jelölte meg, hogy a felperesek hozzátartozójának közrehatása volt a baleseti folyamat egyedüli és közvetlen kiváltó oka, annak mértéke ezért „100%-os [...], de minimálisan is 90%-os”. Ugyanebben a körben megismételte, hogy a felperesek hozzátartozója szabálysértést követett el, s így az általános utazási szerződésen kívül megszegte a vasúti személyszállítás részletes feltételeiről szóló 271/2009. (XII. 1.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 13. § (5) és (6) bekezdését, valamint a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 23. § (1), (3) és (4) bekezdését. Fenntartotta továbbá azt a hivatkozását, hogy a felperesek hozzátartozója nem utazási szándékkal tartózkodott az állomás területén és az induló szerelvényen, a veszélyes üzemi felelősség viszont csak az utas relációjában érvényes, egyéb személy - így a kísérő - esetében nem.
- [20] A felperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelmükben - tartalma szerint - a jogerős ítélet részbeni hatályon helyezését és elsődlegesen a II. rendű alperesnek az I. rendű felperes javára 2.500.000 forint nem vagyoni kártérítés és késedelmi kamatai, a II. rendű felperes javára 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és késedelmi kamatai, a III. rendű felperes javára 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és késedelmi kamatai megfizetésére kötelezését, másodlagosan az I. rendű alperesnek ugyanezen marasztalási összegek megfizetésére kötelezését, harmadlagosan az alperesek egyetemleges marasztalását kérték, ugyanezekben az összegekben.

- [21] Kiemelték, hogy mivel a balesetet szenvedett személy hozzátartozóiként követeltek kártérítést, ezért a Ptk. 345. § (2) bekezdésére tekintettel vizsgálni kellett volna a saját káraik bekövetkezésében való közrehatásukat. Ezzel szemben a másodfokú bíróság törvénybe ütközően állapított meg közrehatást, és kármegosztás alkalmazásának nem lett volna helye.
- [22] Az Európai Parlament és Tanács a vasúti személyszállítást igénybe vevő utasok jogairól és kötelezettségeiről szóló 1371/2017/EK rendelete (a továbbiakban: EK rendelet) I. melléklet 48. cikkének megsértésére azért hivatkoztak, mert álláspontjuk szerint annak alapján az adott esetben a fuvarozó cselekményére (az ajtó biztonsági rendszerének kiiktatására) tekintettel nincs lehetőség a nem vagyoni kártérítés összegszerűségének korlátozására.
- [23] Előadták, hogy a balesetre a közös károkozás szabályai vonatkoznak, és - a PK 40. számú állásfoglalás szerint - mindkét károkozó perlése esetén az egyetemleges marasztalás csak a Ptk. 344. §-ának (3) bekezdésében megállapított feltételek alapján mellőzhető.
- [24] A jogerős ítéletben alkalmazott kármegosztást eltúlzottnak tartották, mert amellett, hogy a hozzátartozójuk szabályszegését figyelembe venni nem lehetett, az alperesek tevékenysége veszélyes jellegének - a PK 38. számú állásfoglalás értelmében - fokozott jelentőséget kellett tulajdonítani.
- [25] Az I. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítéletnek a II. rendű alperes által felülvizsgálati kérelemmel, a felperesek által csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel támadott részében való hatályában fenntartását kérte.
- [26] A II. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítéletnek a felperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelmével érintett részében való hatályában fenntartására irányult.
- [27] Az I. rendű alperes pernyertessége érdekében beavatkozó felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [28] A Kúria a Pp. 275. § (2) bekezdésének megfelelően a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül. Emiatt annak felülvizsgálati kérelemmel és csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel nem támadott, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztató, és az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítés megfizetése iránti keresetét 2.500.000 forintot, míg vagyoni kártérítés megfizetése iránti keresetét 215.850 forintot, a II. rendű felperes nem vagyoni

kártérítés megfizetése iránti keresetét 2.000.000 forintot, valamint a III. rendű felperes nem vagyoni kártérítés megfizetése iránti keresetét 2.000.000 forintot meghaladóan elutasító rendelkezését nem érintette.

- [29] A felülvizsgálati kérelem részben, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem teljes egészében megalapozott.
- [30] A Kúria a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel és csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezése a felperesek és a II. rendű alperes által megjelölt jogszabályhelyek közül a Ptk. 344. § (1) bekezdését, valamint 345. § (1) és (2) bekezdését sérti.
- [31] A II. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon helyezése mellett a kereset teljes elutasítását kérte, és ennek indokaként a követelés elévülésére hivatkozott. Jóllehet a Ptk. 204. § (3) bekezdés második mondatára tekintettel tévesen állította, hogy az elévülést a bíróság hivatalból köteles figyelembe venni, a másodfokú eljárásban elévülési kifogást terjesztett elő, amelyet a felülvizsgálati kérelmében is fenntartott. Elévülési kifogás esetén pedig a bíróságnak először abban a kérdésben kell döntenie, a perbeli követelés elévült-e. Az elévült követelés bírósági úton nem érvényesíthető, ezért a bíróság a keresetet érdemben nem bírálhatja el (BH2006. 220., BH2013. 189.). Éppen ezért az elévülési kifogás megalapozottságának vizsgálata az adott esetben is meg kellett előznie a kereset érdemi elbírálását.
- [32] A felperesek a kártérítési követelésüket mindkét alperessel szemben a veszélyes üzemi felelősség szabályaira alapították. Ennélfogva a Ptk. 345. § (4) bekezdésében meghatározott különös, hároméves elévülési határidőt kellett irányadónak tekinteni. A felülvizsgálati kérelmében a II. rendű alperes ebben a körben az utóbbi jogszabályhely mellett a másodfokú bíróság által alkalmazott, az elévülés nyugvását szabályozó Ptk. 326. § (2) bekezdésének megsértését is állította. Az elévülés nyugvását eredményezi, ha a jogosult a követelését menthető okból nem tudja érvényesíteni, de ezeket az igényérvényesítési akadályokat a törvény nem nevesíti. A bírói gyakorlat szerint az elévülés nyugvásának megszűnése szempontjából annak van jelentősége, hogy a károsult mikor jutott teljes körűen az igényérvényesítéshez szükséges információk birtokába (EBH2004. 1120., BH2005. 286.).
- [33] Az adott esetben a felperesek az alperes személyének meghatározásakor figyelemmel voltak a későbbi II. rendű alperesnek arra, a keresetlevélhez is mellékelte tájékoztató levelére, amely szerint a vasúti szerelvény az I. rendű alperes üzemeltetésében állt. A másodfokú bíróság a jogerős ítélet indokolásában helyesen

rögzítette továbbá, hogy az I. rendű alperes a perben 2016. november 22-én tartott folytatólagos tárgyalásig az üzembentartói minőségét nem vitatta, és első alkalommal ekkor hivatkozott arra, hogy a balesettel érintett vasúti kocsik üzemeltetője a II. rendű alperes volt. A felperesek az utóbbi - az I. rendű alperes kérelmére a Nemzeti Közlekedési Hatóság által a nemzeti vasúti járműnyilvántartás adatai alapján kiadott, az elsőfokú bírósághoz 2017. január 5-én benyújtott hatósági bizonyítvánnyal igazolt - tényállítás ismeretében 2016. december 14-én a keresetüket kiterjesztették, és perbe vonták a II. rendű alperest. Mindebből a másodfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felpereseknek az említett körülményről való tudomásszerzéséig az elévülés a II. rendű alperessel szemben nyugodott, és a felperesek a követelésüket vele szemben az akadály megszűnésétől számított, a Ptk. 326. § (2) bekezdésében írt határidőn belül érvényesítették. Az elévülési kifogás ezért nem volt megalapozott.

[34] A másodlagos, az alperesek egyetemleges felelősségének megállapítása (helyesen: egyetemleges marasztalása) iránti felülvizsgálati kérelem megalapozottságának vizsgálatakor az alábbiakból kellett kiindulni. A keresetkiterjesztés - a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 173. § (3) bekezdésével ellentétben a Pp. által még nem tiltott - látszólagos (esetleges) személyi keresethalmazatot eredményezett: a felperesek keresetükben elsődlegesen az alperesek egyetemleges, másodlagosan az I. rendű alperes, harmadlagosan a II. rendű alperes marasztalását kérték. Az elsőfokú bíróság ennek - a csatlakozó felülvizsgálati kérelemben foglaltaktól eltérően egyébként logikailag helyes - sorrendnek megfelelően, a kereset jogalapjára tekintettel mindkét alperes üzembentartói minőségét, s ezáltal az egyetemleges marasztalásukra okot adó közös károkozás feltételeinek fennállását vizsgálta. Mivel pedig az egyetemleges kötelezettség Ptk. 337. § (1) bekezdésében írt szabályából következően az elsődleges kereset teljesítése a II. rendű alperesre nézve kedvezőbb döntést jelentett volna, ezért nem volt eljárásjogi akadálya annak, hogy az I. rendű alperessel szemben a keresetet elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést fellebbezéssel, majd a jogerős ítélet azt helybenhagyó rendelkezését felülvizsgálati kérelemmel támadja.

[35] A bíróságok a II. rendű alperes által állított eljárásbeli hibákat nem vették. A felülvizsgálati kérelemben előadottakkal szemben a felperesek keresetkiterjesztést tartalmazó beadványa, majd az azt követően - a II. rendű alperes észrevételeire is tekintettel - benyújtott előkészítő irata tartalmazta azokat a releváns tény- és jogállításokat, amelyekre a felperesek a II. rendű alperessel szemben érvényesített kereseti követelésüket alapították. E módosított kereseten sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem terjeszkedett túl, a jogerős ítélet ezért nem sérti a Pp. 3. § (2)

bekezdését. A II. rendű alperes felülvizsgálati érvelésével ellentétben az ítélet teljességének elvét rögzítő Pp. 213. § (1) bekezdése sem sérült, az elsőfokú ítéletben és - az azt fellebbezett részében részben megváltoztató - jogerős ítéletben foglalt döntés ugyanis az elsődleges, az alperesek egyetemleges marasztalására irányuló kereseti kérelemre is kiterjedt. Ehhez képest a II. rendű alperes az indokolási kötelezettség megsértését anélkül állította, hogy az ehhez kapcsolódó, adekvát eljárásjogi jogszabályhelyet [Pp. 221. § (1) bekezdése] a felülvizsgálati kérelmében megjelölte volna; míg a bizonyítás szabályai közül a Pp. 163. § (1) bekezdésének és 206. § (1) bekezdésének sérelmére hivatkozásának indokait nem ismertetette. Ezek a felülvizsgálati támadások ezért a Pp. 272. § (2) bekezdésére, valamint az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. és 4. pontjára figyelemmel érdemben nem voltak vizsgálhatóak.

- [36] A II. rendű alperes a másodlagos felülvizsgálati kérelmének alapjául szolgáló anyagi jogi jogszabályhelyek között tüntette fel a Ptk. 344. § (1) bekezdését és 345. § (1) bekezdését. A felperesek e jogszabályhelyeken nyugvó jogállítása az volt, hogy mivel mindkét alperes üzemtartósnak minősült, a kárt közösen okozták, ezért a felelősségük velük szemben egyetemleges. Ez ugyan a felülvizsgálat során is az üzemtartói minőség elsődleges vizsgálatát indokolná, a közös károkozás szabályainak a jogerős ítéletben ismertetett helytelen, a kereset tartalmának téves megállapítását eredményező értelmezése miatt azonban a következőket szükséges rögzíteni. A másodfokú bíróság a II. rendű alperesnek az alperesek egyetemleges felelősségének megállapítása iránti fellebbezési kérelmével kapcsolatban rámutatott arra, hogy az alperesek egymás közötti felelősségének és a felróhatóságuk arányának vizsgálata a per kereteit meghaladta volna. Ebben, a közös károkozók belső jogviszonyára tartozó kérdésben azonban a kereset és a fellebbezés elbírálásakor nem is kellett állást foglalni. Abból kellett kiindulni, hogy ha a kárt több személy fokozott veszéllyel járó tevékenységgel közösen okozta, a felelősség másként érvényesül a külső és a belső viszonyban. A károsult harmadik személy és a közös károkozók (külső) viszonyában ugyanis a Ptk. 344. §-ának (1) bekezdése és 345. §-ának (1) bekezdése alapján az egyetemleges és vétkesség nélküli (tárgyi) felelősség szabálya az irányadó, míg a közös károkozók egymás közti (belső) viszonyában a felelősség általános (Ptk. 339. §) szabályait kell alkalmazni (PK 40. számú állásfoglalás). Ebből következően a felek jogvitájában a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályhelyek közül sem a Ptk. 344. § (2) bekezdése, sem a Ptk. 346. § (1) és (3) bekezdése nem volt alkalmazható. A Ptk. 344. § (3) bekezdésében foglalt, az egyetemleges felelősség megállapításának mellőzését megengedő kivételes szabály alkalmazhatóságának feltételeit pedig a bíróságok nem vizsgálták, ezért annak megsértésére hivatkozással a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel nem volt támadható (BH2017. 232.

II., BH2002. 283. II.).

- [37] Mindezek miatt abban az esetben, ha a II. rendű alperessel együtt az I. rendű alperes is üzembentartónak minősült, őket közös károkozónak kellett tekinteni, akik a felperesekkel szemben egyetemlegesen felelnek. Az üzembentartói minőség vizsgálatakor az alábbiakra kellett figyelemmel lenni. A Ptk. - a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 6:536. § (1) bekezdésével ellentétben, amely szerint a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójának az minősül, akinek érdekében a veszélyes üzem működik - az üzembentartó fogalmát nem határozta meg, ugyanakkor ahhoz a bírói gyakorlat többféle szempontot is kialakított. A Ptk. 345. §-ának (1) bekezdése értelmében azt kell üzembentartónak tekinteni, aki a fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytatja; a folytatás ismétlődő, rendszeres és tartós tevékenységet jelent, s hogy ez mikor áll fenn, azt csak az eset körülményei alapján lehet eldönteni (PK 40. számú állásfoglalás). A veszélyes üzem üzembentartójának azt kell tekinteni, aki a veszélyes üzemet fenntartja, akinek érdekében az működik, és aki az ezzel kapcsolatos alapvető döntésekre jogosult; általában a tulajdonos egyben üzembentartó is, az üzembentartó minőség azonban el is válhat a tulajdonjogtól (BH1987. 437.). A fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójának (üzembentartónak) azt kell tekinteni, aki a veszélyes üzemet fenntartja, tartósan üzemelteti, és akinek felügyelete, irányítása, ellenőrzése és a veszélyforrás elleni különleges védekezésre való kötelezettsége mellett a veszélyes üzemi tevékenység megvalósul (BH1988. 273.).
- [38] A fentiekre figyelemmel az üzembentartó személyének meghatározásakor - az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában foglaltakkal szemben - a Nemzeti Közlekedési Hatóság által kiállított hatósági bizonyítvány tartalmának kizárólagos jelentőséget tulajdonítani nem lehetett. Aszerint a balesettel érintett vasúti személykocsi vonatkozásában a nemzeti vasúti járműnyilvántartásba bejegyzett üzembentartó és karbantartásért felelős szervezet a II. rendű alperes. A bíróságok ezért a II. rendű alperest helyesen tekintették a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójának, ugyanakkor ez az I. rendű alperes - egyidejű, közös - üzembentartói minőségét nem zárta ki. Ennek vizsgálatakor a következő peradatokat is értékelni kellett. Az I. rendű alperes - a fentiekben már hivatkozottak szerint - a 2016. november 22-én tartott folytatólagos tárgyalásig az üzembentartói minőségét nem vonta kétségbe. Az érdemi ellenkérelmében nem vitatta, hogy „[...] a baleset bekövetkezése pillanatában a I. rendű alperes veszélyes üzemi tevékenységet folytatott és a baleset ezzel összefüggésben következett be” (4. sorszámú előkészítő irat 1. oldala). A másodfokú bíróság a jogerős ítélet indokolásában tényként állapította meg, hogy míg a mozdonyvezető a II. rendű

alkalmazottja volt, addig a vezető jegyvizsgáló az I. rendű alperes alkalmazásában állt. Az elsőfokú bíróság mindkét munkavállalót tanúként hallgatta ki, és közülük az I. rendű alperes által foglalkoztatott vezető jegyvizsgáló előadta, hogy „[e]z ... kocsi volt, 2012-ben Gy-re ment az InterCity. S-nél van a mozdony, illetőleg az első kocsikat felrakják, majd Cs-nél hátra a három ... kocsit ráakasztják” (41. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldala). A perben kirendelt igazságügyi vasúti járműgépész szakértő az írásbeli szakvéleményében az utóbbiaknak megfelelően rögzítette, hogy a baleset napján a pályaudvar és S. (Sz.) állomások között menetrend szerint közlekedő intercity vonat hat kocsival közlekedett. E megállapítását a szakvéleményhez mellékelte vonatatterhelési kimutatásra alapította, amelyből az is kitűnik, hogy a hat vasúti kocsi közül három esetében S., három esetében pedig Sz. volt a rendeltetési állomás (49. sorszámú írásbeli szakvélemény 3. oldala, 1. számú melléklete). Emellett a Közlekedésbiztonsági Szervezetnek a balesettel kapcsolatban 2014. március 11-én kiállított zárójelentése az eset összefoglalásaként a releváns adatok között tartalmazta, hogy az üzemeltető az I. rendű alperes, az érintett jármű esetében a II. rendű alperes volt (79. sorszámú előkészítő irat A/2/4. számú melléklete).

[39] Mindezekből az a következtetés volt levonható, hogy bár a vasúti kocsik közül azt, ahol a baleset történt, a II. rendű alperes üzemeltette, a rendszeresen, menetrend szerint közlekedő vonat az alperesek közös felügyelete, irányítása és ellenőrzése alatt állt, az mindkettőjük érdekében működött. Ez azt jelenti, hogy mindkét alperes üzemeltetőnek minősült, és őket a felperesekkel szemben – a Ptk. 344. § (1) bekezdése és 345. § (1) bekezdése alapján – egyetemlegesen felelős közös károkozónak kellett tekinteni.

[40] A felülvizsgálati kérelemben és a csatlakozó felülvizsgálati kérelemben megsértett jogszabályhelyként egyaránt megjelölt Ptk. 345. § (2) bekezdése szerint nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben a károsult felróható magatartásából származott. A veszélyes üzemi felelősség szabályai alapján a károkozó felelőssége objektív, de a károsultnak is viselnie kell a felróható magatartásának következményeit. Ez pedig abban áll, hogy csökken a károkozó felelősségének következménye, vagyis felelősség-, illetőleg kárcsökkentés történik. Ilyen esetben nem a két fél vétkességét kell összevetni, hanem azt kell megállapítani, hogy a károsult milyen mértékben okozta a kárt (BH2015. 36. II.). A károsult felróható közrehatásának ezt a szabályát a bíróságok – a II. rendű alperes kártérítési felelősségének megállapítása mellett – eltérően értelmezték: az elsőfokú bíróság a felperesek mint hozzátartozók által érvényesített kártérítési igény vonatkozásában azt nem tartotta alkalmazhatónak, a másodfokú bíróság ugyanakkor a felperesek elhunyt hozzátartozójának felróható közrehatását a kármegosztásra okot adó körülményként értékelte. A két álláspont

közül az utóbbi tekinthető helytállónak. Az elvesztett hozzátartozó magatartását, közrehatását ugyanis a saját jogon, a hozzátartozó halála miatt érvényesített kártérítési igényeknél be kell tudni és annak következményeit értékelni kell; a károkozó a terhére eső káreset következményét annyiban viseli, amennyiben annak okozója. Mindez tehát azt jelenti, hogy a hozzátartozó kárigényének elbírálásánál értékelni kell az elhalt károsult közreható magatartását (BH2012. 151., Kúria Pfv.III.20.075/2015/5., Pfv.III.20.647/2013/5.).

- [41] A II. rendű alperes által a felülvizsgálati kérelmében hivatkozott „100%-os” mértékű károsulti közrehatás nem a Ptk. 345. § (2) bekezdésének, hanem a Ptk. 345. § (1) bekezdésének alkalmazását, az ott meghatározott mentesülési feltételek fennállásának vizsgálatát indokolta. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá az említett konjunktív feltételek hiányára, és ezt a megállapítást a II. rendű alperes a fellebbezésében sem tette vitássá.
- [42] Alapvetően téves volt továbbá a II. rendű alperesnek az az eljárás korábbi szakaszaiban már kifejtett és a felülvizsgálati kérelmében is fenntartott álláspontja, hogy a veszélyes üzemi felelősség „csak az utas relációjában” érvényes, egyéb személy esetén nem. A szerződésen kívül okozott károkért való felelősség (deliktualis felelősség) szabályainak, és azokon belül a Ptk. 345-346. §-aiban szabályozott különös felelősségi alakzatra vonatkozó rendelkezéseknek az alkalmazását épp a felek közötti szerződéses jogviszony hiánya tette szükségessé. Ebből következően a peresített kártérítési követelés megalapozottsága szempontjából nem volt jelentősége annak, hogy a felperesek hozzátartozója nem utasként, hanem csak kísérőként tartózkodott a vonaton, közte és az alperesek között az EK rendeletben és az annak végrehajtásához szükséges rendelkezéseket megállapító Korm. rendeletben szabályozott vasúti személyszállítási szerződés nem jött létre. Ez egyúttal a felpereseknek az EK rendelet I. melléklet 48. cikkének megsértésére történt hivatkozásának téves voltát is jelentette. (A csatlakozó felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal szemben a nem vagyoni kártérítés összegének a károsulti közrehatás figyelembevételével történt meghatározása egyébként sem a nemzeti jognak a felelősség korlátozására vonatkozó valamely rendelkezésének alkalmazásán alapult, és a kárt nem a fuvarozó szándékos vagy gondatlan magatartása okozta.)
- [43] A károsulti közrehatás mértékének meghatározásakor a másodfokú bíróság helyesen értékelte, hogy a felperesek hozzátartozója számára az állomáson - általa is tudottan - csak rövid ideig tartózkodó vonat elindulása nem jelenthetett olyan hátrányt, ami miatt arról az életét és a testi épségét veszélyeztetve menet közben le kellett szállnia. A II. rendű alperes által e körben megjelölt Korm. rendelet a fentebb írtak szerint a vasúti

személyszállítási szerződés hiányában a felek jogviszonyára nem volt irányadó, ám annak felhívott rendelkezései [13. § (5) és (6) bekezdése], valamint a felülvizsgálati kérelemben ugyancsak feltüntetett KRESZ 23. § (1), (3) és (4) bekezdése olyan, a közlekedésben résztvevőkkel szemben megfogalmazott, a járműre való le- és felszállásra vonatkozó magatartási szabályokat tartalmazzák, amelyek követésére a felperesek hozzátartozója a Ptk. 340. § (1) bekezdésében előírt kárelhárítási kötelezettségéből adódóan is köteles lett volna. E kétségek kívül súlyos fokban felróható, a jogerős ítélet indokolásában kirívóan veszélyesnek minősített magatartásával a felperesek hozzátartozója közrehatott a kár bekövetkezésében. A PK 38. számú állásfoglalásban kimunkált, és a bíróságok által a Ptk. 345. § (2) bekezdésének alkalmazása során irányadónak tekintett - az új Ptk. 6:537. § (1) bekezdésében inkorporált - korrekciós szabály értelmében ugyanakkor a kármegosztásnál a tevékenység fokozottan veszélyes jellegét az üzembentartó terhére kell figyelembe venni. Emellett az alperesek terhére kellett értékelni a jármű üzemi hibáját, aminek hiányában a káresemény nem következett volna be a felperesek hozzátartozójának meggondolatlan magatartása ellenére sem. Mindezeket mérlegelve a Kúria a jogerős ítélettől eltérően a felperesekre kedvezőbb 60-40% mértékű kármegosztás alkalmazását tartotta indokoltnak.

[44] Minthogy a csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel érintett nem vagyoni kártérítések összegének téves, a Ptk. 355. § (4) bekezdését, illetve a Pp. 206. § (3) bekezdését sértő megállapítására sem a II. rendű alperes, sem a felperesek nem hivatkoztak, kizárólag az eltérő mértékben megállapított károsulti közrehatást figyelembe véve kellett állást foglalni abban a kérdésben, hogy az indokolja-e a csatlakozó felülvizsgálati kérelemben feltüntetett összegű nem vagyoni kártérítések meghatározását. [A II. rendű alperes ugyan a felülvizsgálati kérelmében a Ptk. 355. § (1) bekezdésének megsértését is állította, de ehhez kapcsolódó, az említett körben értékelhető jogi álláspontot nem fejtett ki.] Azt kellett tehát kiindulási alapnak tekinteni, hogy a másodfokú bíróság a felperesekre terhesebb 30-70%-os mértékű kármegosztás mellett az I. rendű felperes esetében 1.500.000 forint, míg a II. és III. rendű felperesek esetében személyenként 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítést állapított meg. Ehhez képest a megközelítőleg fordított arányúnak ítélt közrehatás az alpereseknek a csatlakozó felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal egyező marasztalását tette indokolttá.

[45] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel, a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel és csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését - az első- és másodfokú perköltség, valamint a kereseti és fellebbezési illeték viselésére is kiterjedően - hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbeezett rendelkezését megváltoztatta, és

kötelezte az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az I. rendű felperesnek 2.715.850 forintot, a II. rendű felperesnek 2.000.000 forintot, a III. rendű felperesnek 2.000.000 forintot és ezen összegek 2012. szeptember 19-től számított, a Ptk. 301. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű késedelmi kamatát.

Záró rész

- [46] A Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazott Pp. 81. § (1) bekezdése szerint, a Pp. 67. § (2) bekezdésére és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontjára és (5) bekezdésére tekintettel az alpereseket a pervesztességük arányában kötelezte a felperesek részéről felmerült - az elsőfokú eljárásban megelőlegezett szakértői díjból és az általános forgalmi adót tartalmazó ügyvédi munkadíjból álló - együttes első- és másodfokú perköltség, valamint felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.
- [47] Az eljárás tárgyi illetékfeljegyzési jogos volta [az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 62. § (1) bekezdés b) pontja] miatt le nem rótt kereseti, fellebbezési, felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati eljárási illeték állam javára való megfizetésére az I. és III. rendű felperesek, valamint az alperesek az Itv. 74. § (3) bekezdése folytán alkalmazott 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (a továbbiakban: Kmr.) 13. § (2) bekezdése értelmében a pervesztességük arányában kötelesek. A további le nem rótt kereseti és fellebbezési illetéket, valamint állam által előlegezett költséget (szakértői díjat) a Kmr. 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján, az I. rendű felperes részleges, a szakértői díj megelőlegezésére és viselésére kiterjedő költségmentessége és a II. rendű felperes teljes költségmentessége miatt az állam viseli.
- [48] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdésének megfelelően tárgyaláson kívül bírálta el.
- [49] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 271. § (1) bekezdésének e) pontja zárja ki.

Budapest, 2020. március 18.

Dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Zumbók Péter s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Antónia s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző
HM